

Razstave

Razstava Življenje na listkih 1945-1990, Ljubljana 1992

Če se dobršen del slovenskih arhivistov ukvarja pretežno z gradivom, nastalim po letu 1945 (ali celo 1965) - v to jih (je do sedaj?) sili(la) zahteva zakona o prevzemanju gradiva po preteku 15 ali celo 5 let in pa ustvarjalci, ki so se hoteli s predajo gradiva čimprej otresti skrbi zanj - pa ugotavljajo muzealci, da je »obravnava in proučevanje sedanosti... razmeroma mlada dejavnost.« Vsaj tu pa je arhivistika kakšen korak pred zgodovinopisjem!

Skupina kustosov za povojno obdobje (nekdanjih) muzejev revolucije in pokrajinskih muzejev je povezala svoje delo s predstavitvijo »teh naših 45 let« socialističnega obdobja s pomočjo drobnih listkov. Primeri bankovcev, vstopnic, vabil in dokumentov so predstavljeni kot »drobna ogledalca celotne družbene biti in njene nadstavbe«, kakor v uvodu kataloga razstave piše Janez Kos. Omenja tudi, da so želeli z razstavo opozoriti predvsem na vprašanje »valorizacije gradiv za obdobje po l. 1945« seveda z vidika muzealske usmeritve k široki vrsti sodobnega gradiva. Misel o valorizaciji (gradiva po letu 1945) ni arhivistom prav nič tuja in morda tudi ni naključje, da jo je zapisal nekdanji arhivist. Bolj kot to pa je vredna pozornosti zanimiva usmerjenost muzealcev sodobne zgodovine tudi k drobnemu, vsakdanjemu gradivu in »življenju na listkih«.

Razstava predstavlja obdobje 45 let v štirih sklopih: prva povojna leta (kmečka in delavska družina, mladina), petdeseta leta (mlada družina, osnovna šola), šestdeseta leta (dvig družinskega standarda, srednja šola 1962-1966, študij 1966-1971, vojaščina) ter sedemdeseta in osemdeseta leta (prva zaposlitev in mlada družina). Kot razberem iz hesedila v katalogu je okvir teh poglavij zgodba o kmečkem Janezu in delavski Mariji, ki se po vojni poročita, nato pa sledimo njima in njunima otrokoma skozi šolanje do sinove poroke. V ta okvir pa so postavljeni posamezni listki: osebne izkaznice, potrošniške nakaznice, račun za štedilnik, vstopnice za kino, potna dovoljenja, potrdila o udarniškem delu, štafetno pismo »Našemu ljubemu voditelju«, mesečne izkaznice, različne etikete in kreditne kartice ter vse kar sodi zraven. Muzealije, arhivalije in drobni tiski. Del razstave pa je pred-

stavil še nekatere zbirke »listkov«: razglednice, znamke, denar ipd.

Razstavni katalog z 28 (neoštevilčenimi) stranmi je poleg uvodnih tekstov (Nataša Urbanc, ki je tudi vodila postavitve razstave, Janez Kos, Rolanda Fugger-Germadnik) prinesel tudi seznam razstavljenega gradiva pretežno iz zbirk osmih muzejev, v zanimivem, mapi podobnem ovitku pa tudi nekaj tipičnih listkov s kratkimi komentarji o posebnih vrstah »listkov« (znamke, razglednice, etikete pivovarne Laško, voščilnice) in o Primorski v tem času. Zamisel, dati obiskovalcu v roke take listke kot prave (ne le kuverto, razglednico, temveč tudi pismo s stenčasa, živilsko nakaznico in spričevalo) pa je mikavnosti razstave dodala še svoj čar. Kaj ni prijetno odnesti z razstave s seboj kar razstavni eksponat (čeprav le primerno razmnožen)?

Razstava, ki je gostovala v več slovenskih krajih, je v Ljubljani dajala vtis povojnih stenčasov, ki jih je k sreči dopolnjevalo nekaj zanimanja vrednih predmetov, ki smo jih imeli »še včeraj« doma. Prav škoda je, da si je razstava prvič izborila zgolj poletni termin (1992) v sicer gosti seriji razstav v muzeju, ki deluje v Cerkovnem gradu v Šiški, saj je dovolj zanimiva in tudi pedagoško pestro postavljena, da bi tudi šolnikom lahko pomagala pri predstavitvi problemov zadnjih 45 let z vidika vsakdanjega življenja. Drugič je (bila) na ogled od konca 1992 do aprila 1993.

Arhivistom pa bi (ali je bilo) tako skoraj vse znano: listke, ki jih je vse polno v upravnih, gospodarskih in privatnih fondih, so muzealci uvrstili v svoje zbirke z zbiranjem gradiva od privatnikov. K sreči so jih manj skrbele razmejitve med muzejskim in arhivskim gradivom kakor spodbudna vnema, ohraniti kot sledi preteklosti tudi drobne zapise vsakdanjega življenja. Razstava je lahko na eni strani spodbuda za široko-grudnejšo valorizacijo arhivskega gradiva, na drugi pa pomislek pri razstavljanju sodobnega arhivskega (predvsem enodimenzionalnega, ploskovnega) gradiva brez ustrezne družbe trodimenzionalnih muzealij, ki niso manjkale tudi na razstavi o življenju na listkih.

Branko Šuštar